

המלחמה נגד חזבאללה בלבנון - לשם מה נילחם?

יעקב עמידרור¹

מקבלי ההחלטות בישראל אמנם אינם יודעים מתי תיפתח המלחמה הבאה בלבנון נגד חזבאללה, אך הם בהחלט יכולים כבר עתה להחליט לשם מה ישראל תילחם. כותב המאמר מציע שהתשובה לשאלה "לשם מה" היא שלילת יכולתו של חזבאללה לשקם את כוחו הצבאי לאחר המלחמה, באופן שיוביל הלכה למעשה להסרת האיום הצבאי המרכזי על ישראל בזירה הצפונית. מכך על צה"ל לגזור את משימותיו הצבאיות ולתכנן את שלבי המלחמה השונים, לרבות את המערכה "ביום שאחרי", במטרה למנוע את התעצמותו המחודשת של חזבאללה. טענה מרכזית שמוצגת במאמר הינה כי לצורך כך על צה"ל להתמקד בפגיעה ביכולות התמי"ס של חזבאללה משום שכיום הן אלה המאפשרות לו להרתיע את צה"ל מפעולה נגד מאמצי ההתעצמות של הארגון בסוריה ובלבנון.

הקדמה

נפתח בסיפור דמיוני קצר שישמש אותנו כמשל על מצבו הנוכחי של צה"ל:

שני שכנים מנתניה נפגשו בצומת גלילות, האחד במרצדס והשני על אופנוע.

אמר הבחור במרצדס: כבר שעה אני בדרך, הפקקים פשוט נוראיים.

חייך האופנוען ואמר: ואני יצאתי לפני 15 דקות ובעוד עשר כבר אהיה בפתח תקווה.

אחרי שלוש פגישות הם לא נפגשו יותר בצומת.

אחרי שבוע חלפו האחד על פני רעהו בפתח תקווה והאופנוען הוותיק אמר לחברו: אני

רואה שעברת לאופנוע, נו איך זה? זה השפיע על אורחות חייך?

וענה מי שהיה רגיל למושב של המכונית הגדולה: מצבי מצוין, גייסתי את מיטב הטכנולוגיה

לטובתי, קניתי אופנוע מעולה, משהו שאין כמוהו בארץ ושיפרתי את ההגעה שלי למידע

¹ יעקב עמידרור הוא אלוף בצה"ל במילואים, כיהן כראש המטה לביטחון לאומי, ראש חטיבת המחקר באגף המודיעין, מזכיר צבאי לשר הביטחון, ומפקד המכללות הצבאיות. נכון ל-2021, יעקב הוא עמית בכיר במכון ע"ש אן וגר רוסהנדלר במכון ירושלים לאסטרטגיה ולביטחון.

על התנועה בכביש. "הטרנספורמציה" הושלמה: שיניתי את נוהלי העבודה שלי, אני יוצא עכשיו מהבית מאוחר יותר וב-20-25 דקות אני בפתח תקווה. אבל, יש בעיה שמציקה לי... אם ה"טרנספורמציה" הצליחה אז מה הבעיה? שאל האופנוען הוותיק בחיך. השיב לו חברו: כבר שבועיים אני אומנם מגיע לפתח תקווה מהר בכל בוקר, אבל עוד לא ברור לי מה אני עושה כאן כל היום.

מה הנמשל?

מזה זמן רב עושה צה"ל מאמצים לצאת מתקופת השפל - שבמהלכה הצבא כולו, אך במיוחד זרוע היבשה, נתפס כמי ש"לא מספק את הסחורה" נגד צבאות הטרור, חזבאללה וחמאס.

מאמצים אלה עוסקים בבניית צבא שונה, קטלני יותר, צבא שיסביר פחות, כי הוא יצליח יותר בביצוע משימותיו בשדה הקרב. לצורך כך, נדרש הצבא למאמץ אינטלקטואלי, יצירתי, "מחוץ לקופסה" המוביל על-ידי מפקדים בעלי חזון ברור באשר לצרכים בשדה הקרב, לצורך באימוץ טכנולוגיות מתקדמות, בארגון מחדש של יחידותיו ובשיפור אימוניו. הצבא יצטרך לפעול בשדה קרב מורכב יותר, בעל מידה גדולה יותר של אי-ודאות, לצד אתגר לגיטימיות המעיב על מרחב הפעולה שלו. הוא יצטרף לפעול בכלל הממדים הצבאיים, תוך סנכרון מיטבי עם הדרג המדיני. עם זאת, גם לאחר שיצליח צה"ל בכל אשר תואר עד כה, אסור לו להגיע למצב שבו הוא יעמוד במקום שאליו הגיע בעל האופנוע החדש מנתניה ולשאול באמצע בירור "מה אני עושה כאן?".

הטענה המרכזית של המאמר הינה שעל-מנת להימנע מכך, על צה"ל להגדיר מבעוד מועד מה התכלית המדינית והצבאית שאותה נועדה המלחמה לשרת. במילים אחרות, מהו המקום שבו רוצה ישראל להיות "ביום שאחרי" מלחמה בלבנון נגד חזבאללה, לא מבחינה גאוגרפית, אלא כמדינה ביחס לאתגרי העתיד. רק לאחר תשובה לשאלה חשובה זו, יוכל ויצטרך צה"ל לגזור משמעויות לתכנון המבצעי ולתהליכי בניין הכוח הנדרשים ממנו.

טענה זאת מתבססת על ההנחה כי בעוד שמאמצים דיפלומטיים הינם חלק בלתי נפרד מכל מלחמה, בנסיבות הנוכחיות של היעדר מוסדות גלובליים שבכוחם לכפות הסדר יציב ומתמשך על חזבאללה, הישגי המלחמה יקבעו בעיקר, וכנראה אף בצורה בלעדית, על-ידי מהלכיו של צה"ל. הצלחה של צה"ל להשיג את יעדיו תקל על הדרג המדיני לתרגם את המצב בשדה הקרב להישגים מדיניים ארוכי טווח בעבור מדינת ישראל ולשמר את הלגיטימציה הנחוצה לצה"ל להמשיך ולפעול על-פי האינטרס החיוני למדינת ישראל - קרי למנוע חזרה למצב הנוכחי שבו חזבאללה השיג "איזון אסטרטגי" מול מדינת ישראל. מנגד, חוסר הצלחה של צה"ל בשדה הקרב יקשה ואולי אף לא יאפשר כל מרחב פעולה לדרג המדיני לחלץ הישגים מדיניים ברי-קיימא. המקסימום שניתן יהיה להשיג בנסיבות של חוסר הצלחה מבצעית יהיה גרסה חדשה של החלטה 1701, קרי משהו חסר ערך.

על רקע זה, מאמר זה יסביר מדוע וכיצד נכון יהיה שצה"ל יחשוב על המלחמה הבאה נגד חזבאללה בלבנון. במאמר אציג מצב סיום לחימה דמיוני רצוי, ואנסה ללכת צעד אחרי צעד לאחור כדי להגיע למסקנות הנדרשות בעבור צה"ל לצורך התחלתו של תהליך תכנוני נכון בתחומי בניין הכוח והפעלתו שבסופו יוכל אולי להשיג את היעדים שיגדיר לעצמו.

התרחיש שלהלן אומנם דמיוני אבל הוא מבהיר את השיטה, ואם מישהו ישתכנע שאולי אפשר לאמץ גם את התרחיש עצמו - זאת כנראה לא תהיה טעות.

כאמור, נכון מבחינה מתודולוגית יהיה להתחיל את תהליך החשיבה בהגדרת המצב החדש שאליה שואפים - כדי למקד לאחור מכן את המחשבה בשאלות המעשיות של איך מגיעים למצב כזה.

כמעין "הגדרת על" מנחה ברמת המדיניות נכון לטעון משהו כללי שקשה לחלוק עליו, הנותן כיוון עקרוני: **המלחמה בלבנון חייבת להביא בסופה לשינוי חיובי של ממש בתמונה מדינית-צבאית שמולה תעמוד ישראל בעתיד.**

תמונה 1: תותח מתנייע בפעולה כנגד תשתיות חזבאללה בלבנון (צילום: מיכאל וונדר, דובר צה"ל)

מכאן יש לגזור את השאלה: מהי המטרה המוגדרת של ישראל לאחר תום המלחמה הבאה בלבנון כדי שתוכל לעמוד בהנחיית העל הזאת? התשובה: המטרה הינה שחזבאללה לא יהיה בעל יכולת לאיים מבחינה צבאית על ישראל ולשם כך יש להבטיח שלאחר המלחמה לא יוכל הארגון להתעצם ולבנות את כוחו הצבאי

מחדש.² לצורך מאמר זה נניח שהיעד הוסכם לאחר שיח בנושא בין הדרג המדיני לדרג הצבאי בישראל. מכאן נובע שגם לאחר המלחמה, צה"ל יידרש לפעול באופן מתמשך נגד מאמצי בניית הכוח של חזבאללה, בלבנון ומחוצה לה, כדי להבטיח שחזבאללה אינו מתעצם מחדש.

כדי שישראל לא תחשוש ותורתע מתגובת הארגון לפעולותיה נגד התחמשותו, הלחימה צריכה להסתיים לאחר שישראל הצליחה להגיע לשני הישגים מעשיים, ושניהם צריכים להיות מוגדרים כ"משימות בעבור הצבא":

1. להרוס את רוב רובה של היכולת הצבאית של חזבאללה, כדי שהאיום הגדול בתגובה לפעולה של ישראל לבלום את תהליך ההתעצמות מחדש של הארגון ייעלם ברובו, לא משום שחזבאללה יורתע או ישנה את תודעתו, אלא משום שהיכולת לממש את האיום תחדל מלהתקיים. קרי המשימה הצבאית הראשונה במעלה היא פגיעה כמותית של ממש בתמ"ס של הארגון, כמו גם במערכות הנשק האחרות היכולות להגיע לישראל (טח"י, לדוגמה) ובלוחמים של חזבאללה (בעיקר המפקדים). על צה"ל יהיה להגיע קרוב ככל הניתן להשמדה מוחלטת, לרבות הרס של היכולת לייצר בלבנון מערכות נשק מסוגים שונים.

2. להרוס את רוב רובה של תשתית הארגון, קרי להחלישו באופן משמעותי גם מעבר לפגיעה במערך הצבאי המאיים על ישראל. זאת כדי שלאחר המבצע הוא יהיה עסוק יותר ב"ליקוק פצעיו" מאשר בהתעצמות צבאית. מצב כזה יכול גם לפגוע ברצונו של הארגון לנסות להשיב לישראל על פעולותיה, נוכח חולשתו העמוקה של הארגון והצורך שלו לבנות מחדש את תשתיותיו. לשם כך במהלך הלחימה והשהות בלבנון יש להרוס את המפקדות בכל הרמות, המחסנים, בתי המפקדים, המבנים ששירתו את מערך הדעווה באזורים הבנויים והמתקנים הצבאיים מעל ומתחת לאדמה הפרוסים ברחבי לבנון.

התוצאה העקיפה של הרס מכלול יכולותיו הצבאיות והאזרחיות של חזבאללה תהיה גם כלכלית, כי יהיה יקר מאוד לממן את בניית היכולות הללו מחדש. אמנם אין זאת המטרה העיקרית של המאמץ הצה"לי, אבל עדיין יהיה מדובר בהישג חשוב נוסף. זאת, משום שהדבר עשוי להאט את שיקום בניין הכוח הצבאי של הארגון, בוודאי אם הארגון יהיה חשוף להמשך פגיעה בו תוך כדי המאמץ לשקם את כוחו. מעבר לכך, ייתכן שמעמדו של חזבאללה בלבנון ייפגע ומרחב הפעולה שלו במדינה יצטמצם. מצב זה יכול להתרחש אם תוצאות הלחימה יביאו להפרדה בין רוב הלבנונים לבין חזבאללה והוא יסיים את הלחימה חלש באופן משמעותי, ואף תיפגע יכולתו להציב אלטרנטיבה למוסדות המדינה ולהיות מושא קינאתם של בני עדות אחרות. לכן גם לא נכון לפגוע בתשתיות המדינה הלבנונית שתיוותר להתמודד

² אין הכוונה לפרוץ את חזבאללה מכל נשקו, אלא רק להימנע מחזרה על המצב שנוצר לאחר המלחמה ב-2006 שבו חזבאללה התעצם עד כדי צבא טרור אשר ברשותו מאות אלפי רקטות וטילים המאיימים על כל שטח מדינת ישראל.

עם הארגון בתום המלחמה. האינטרס הישראלי ברור: יש להעדיף מצב של התחזקות המנגנונים הלבנוניים על חשבון מעמדו של חזבאללה במדינה. זה אמנם חלום מעט נועז, אך לא בלתי אפשרי.

הצעה נוספת היא כי צה"ל יימנע מהגדרת מטרות לא ברורות למלחמה או במלחמה. אין מי שפיצח את המסתורין איך נוצרת "הרתעה" ולכן "השגת הרתעה" אינה הגדרה לגיטימית של המטרה, גם אם אנחנו מחזיקים בתקוות שווא שניצחון מהדהד בעוצמתו יגביר את ההרתעה. ההיסטוריה שלנו לא תומכת בתקווה זו. שלוש שנים אחרי מלחמת ששת הימים היה צה"ל שרוי במלחמת ההתשה ולאחר עוד שלוש שנים יצאו אויבנו למלחמת יום הכיפורים. באותה מידה אין איש יודע מהו "מצב ביטחוני משופר", כמו גם איך משנים את "תודעת האויב". הסיסמאות הללו ריקות מתוכן מוסכם והן מביאות לערפול המחשבה והתכנון. רק הגדרות של מטרות ברורות יאפשרו לצה"ל לייצר את התוכניות המבצעיות שיאפשרו לממשן.³

תמונה 2: דחפור D9 משוריין הורס מוצב של חזבאללה בגבול ישראל-לבנון (דובר צה"ל)

בשלב זה, לאחר שמוגדרות משימות ברורות לצבא, על המטה הכללי בצה"ל לשאול את עצמו האם וכיצד יוכל לבצע את המשימות הללו. מבחינת היכולות הקיימות בצה"ל ניתן להבנתי להשיג את המשימות הללו במלחמה בעלת שני שלבים עוקבים:

³ בשל כך גם המשימה "להחזיר לישראל את הגופות של החיילים שנחטפו", אינה לגיטימית כמטרת מלחמה או כמשימה לצבא, אלא אם יודעים היכן הן ואפשר להגיע לשם בפשיטה או בדרך צבאית קונקרטי אחרת.

שלב א' - שלב קצר יחסית ואינטנסיבי שימשך כשבועיים-שלושה. מאמץ צבאי לכיבוש שטח גדול והשתלטות עליו, תוך פעילות רחבה של חיל האוויר להשמדת מטרות בכל רחבי לבנון (מטרות שיתגלו במהלך המבצע ומבנק המטרות שנוצר קודם לכן), ובמקביל, ביצוע תמרון יבשתי רחב בדרום לבנון לשם השמדת האויב בלחימה וחשיפתו לאש עקב החיכוך בשטח. סביר כי הלחימה נגד ארגון נחוש ומנוסה תהיה כרוכה בנפגעים לא מעטים, אך תאפשר לבצע את עיקר המשימה: השמדת יכולותיו.

שלב ב' - שלב "ניקוי" ארוך יותר שעלול להימשך כמה חודשים. מאמץ צבאי מייגע, אפור ומתמשך, שיתבצע בעיקר על-ידי כוחות הצבא הסדיר להרס התשתיות והאמל"ח של הארגון לאחר סיום השלב הראשון, של הלחימה האינטנסיבית של הכוחות. עיקרו במרחב שנכבש בשלב הקודם ומיעוטו המשך מאמץ האש מחוץ לשטחים אלה. במהלך שלב זה יסרקו היישובים בשטח שנכבש כדי להגיע לכל התשתיות הפרוסות באותם היישובים ובקרבם במרחבים הפתוחים שמחוץ לשטח המיושב. על שלב זה להתנהל על-פי תכנון מראש בלוח זמנים קצוב שמטרתו לוודא שכל המרחב נבדק, מתוחקר ושהתשתית שאותרה בו נהרסת.⁴ השיטה תהיה להיערך להגנה בקו הסיום של השלב הראשון ולסגת ממנו באופן מסודר ומתוכנן בהתאם להתקדמות לאחור של הכוחות מבצעי התחקורים, הסריקות וההרס. מדינת ישראל תודיע מראש על לוח הזמנים לנסיגתה לאחר כמה חודשים, כדי להקטין את הלחץ המדיני ולאפשר את מירב הזמן הנדרש לצבא כדי להשמיד את התשתית. סביר שגם במהלך השלב השני יהיו מדי פעם קרבות לא גדולים עם שאריות הכוח של חזבאללה שיוותרו בשטח ולא ייכנעו או יברחו חזרה לכפרים אל משפחותיהם. אפשר שההתנגדות תלך ותפחת עם הזמן ככל שיהיה ברור לאותם אנשי חזבאללה, כי צה"ל נכון להשתמש במלוא כוחו גם בקרבות ספורדיים אלה והסיכוי להיחלץ מהם בשלום נמוך מאוד בגלל נחישותו של צה"ל להגיב בכוח רב גם בשלב זה.

לאורך כל שלבי המלחמה יש לקחת בחשבון את תגובות גורמי הכוח האחרים שיש להם אינטרסים ואף נוכחות באזור, כגון רוסיה וארצות-הברית, איראן, סוריה ותורכיה. יש מי שנכון שיהיה באחריות הטיפול של הדרג המדיני ויש מי שצריך להתייחס אליו מבחינה צבאית ולעיתים יצריך המצב התייחסות הן צבאית והן מדינית. הלחימה לא תתחולל בחלל ריק מבחינה גאופוליטית, אך אסור שגורמי כוח אלה ואחרים יסיטו את צה"ל מהמאמץ הצבאי.

"היום שאחרי" - מתום המבצע ואילך המאבק של ישראל צריך להיות מוגדר ופומבי: מניעת בניין כוחו הצבאי של חזבאללה מחדש. במצב החדש שיווצר לאחר המלחמה, המאמץ המודיעיני יימשך ביתר שאת וצה"ל יוכל להפעיל את כוחו ללא

⁴ מאחר ואין לצה"ל ניסיון בלחימה מעין זאת, יש לתכנן אותה היטב - מדובר באתגר לא פשוט המחייב ירידה לפרטים ושילוב הדוק של המערכת המבצעית עם גורמי חקירת שבויים, פיענוח צילומי אוויר ומידע מודיעיני מוקדם שנאסף על-ידי צה"ל עוד קודם למבצע. יש לתכנן מראש הפקת לקחים יומית שתאפשר לכוחות להשתפר תוך כדי המבצע. זה יתרונו של מבצע ארוך המאפשר לימוד, הפקת לקחים ושיפור תוך כדי ביצוע.

חשש על-פי מדיניות מוצהרת למניעת התחמשותו מחדש של חזבאללה. מדיניות זאת תתקבל להערכתי בברכה, גם אם "מתחת לשולחן", בחלקים גדולים של העולם הערבי והמערבי, וכנראה אף בלבנון עצמה. איני רואה כוח בין-לאומי חשוב שיפעל נגד המדיניות הזאת ובלבד שתהיה הקפדה של ממש לא לפגוע באזרחים, לא לפגוע בפרויקטים שהינם חלק משיקומה של לבנון ושישראל תימנע מלהתערב במאבקים הפנים-לבנוניים.

אחד מהאתגרים המרכזיים העומדים בפני צה"ל עוד לפני תחילת המלחמה הוא השיח עם הדרג המדיני בנושא משך הזמן הדרוש לצבא על-מנת להשיג את מטרותיו. על הדרג המדיני יהיה להשתכנע, כי יש קשר ברור בין משך הזמן שיש לצבא לבין ההישג הצבאי בתום המלחמה. רק פעילות שתימשך חודשים ספורים תוכל להביא למצב שבו ניתן יהיה למנוע מחזבאללה לבנות את כוחו מחדש, וללא עמידה בתנאי זה ייתכן שהמלחמה לא תביא כל הישג. האתגר בהקשר זה נובע מכך שמקבלי ההחלטות מעוניינים לסיים מהר את הלחימה כדי לחזור לשגרה בלא לפגוע בכלכלה וחוששים מאוד מהמשך הירי כל עוד נמשכת הלחימה, כי לעולם יוותרו בידי האויב מספיק טילים או רקטות המאפשרים לו "להציק" לישראל.

לכן, עוד לפני תחילת המלחמה, חייבת להיות הסכמה בין הדרג המדיני לדרג הצבאי באשר למשך הזמן שיינתן לצה"ל כדי לעמוד במשימת ההרס של היכולות ושל התשתיות הצבאיות של חזבאללה. במהלך המלחמה, על צה"ל יהיה לחתור לקיצור השלב הראשון ככל הניתן על-מנת לאפשר שחרור של מרב אנשי המילואים חזרה לתפקידם באזרחות. הצלחה של צה"ל בשלב זה אמורה גם להוביל לצמצום ניכר של הירי לעבר ישראל, באופן שאמור לחזק את הנכונות של הדרג המדיני לאפשר לצה"ל להמשיך במלחמה. ככל שיפחת הירי לישראל בשלביה המתקדמים של המלחמה, הגם שלא ייפסק לחלוטין, כך תגדל הנכונות לאפשר את המשכה בשלב השני.

המשמעות הנגזרת מכך בעבור צה"ל היא הצורך למקד את המאמץ הצבאי ביכולות הירי של חזבאללה, גם על חשבון יכולות צבאיות אחרות של הארגון. מרכזי במסגרת מאמץ זה הינו פיתוח היכולת לנטרל את הירי מתוך אותם שטחים שכבש צה"ל, לרבות יכולת איתור ונטרול של ירי כזה בשלב ההכנות אליו, עוד בטרם האויב הספיק לשגר לעבר ישראל.⁵

לאחר שהגדרנו את היעד המדיני, את משימות הצבא הנגזרות מכך ושרטטנו

⁵ כוחות קטנים הפרוסיים בשטח בלא שיתגלו ורשת סנסורים מרחבית שתאתר הכנות אלה יהיו חלק הכרחי במאמץ שכזה. יש לתכנן, לבנות ולאמן כוחות שכאלה מבעוד מועד ולפרוס אותם בשטח לאחר תום השלב הראשון. אמ"ן וחיל האוויר צריכים יהיו לשמור יכולות איתור והשמדה של משגרים ושל טילים ולהשתמש בהם לאחר השלב הראשון בכל רחבי לבנון, בעיקר מחוץ לשטח שיהיה בשליטת צה"ל. כמורכב, יהיה צורך לקבוע כמות מינימום של מיירטים אשר יישמרו דווקא לתקופה של אחרי הלחימה האינטנסיבית, כדי שצה"ל לא יהיה תחת לחץ לסיים את המלחמה בעקבות עקב ירי טילים לעבר ישראל במהלך החודשים הארוכים של שלב ב' של המלחמה.

בקווים כלליים את האופן שבו צה"ל יוכל לממשן, להלן הצעתי לאופן שבו נכון יהיה שהמטכ"ל יקיים את תהליכי החשיבה והתכנון בנושא.⁶

1. שאלה מנחה ראשונה - כיצד שומרים על הזיקה ההדוקה בין "המשימה" ל"מטרה". יש להבין בכל רגע איך המעשה הצבאי בכל דרג תורם להשגת המטרה של אלה שמעליו. כל פעולה שאי אפשר להסביר כיצד היא מובילה, ולו בעקיפין, להשגת היעדים שהוגדרו למלחמה, ייתכן ואין בה צורך ועדיף להתמקד בצעדים אחרים שכן מקרבים להשגת אותם יעדים.⁷

2. שאלה מנחה שנייה - כיצד נוודא שהסנכרון בין שלב א' לבין שלב ב' הינו מיטבי. בכך הכוונה היא שבסיומו של שלב א' יימצאו הכוחות במיקומים גאוגרפיים אשר יהיו מיטביים הן להמשך השליטה הממושכת במרחב והן לצורך תחילת התהליך הממושך של איתור והשמדת מרב יכולותיו הצבאיות של האויב ותשתיותיו, בדגש על יכולות התמ"ס. לא מן הנמנע, כי בין השלבים אף תתקיים חפיפה מסוימת על אף השוני המשמעותי בין השלבים (מקצב המבצעים ועד לתכלית המבצעים). הסנכרון הנכון בין השלבים לכן יצריך הכנות מדוקדקות ותיאום מקדים (מסוגיות של אספקה לוגיסטית ועד לצוותי כוחות).

3. שאלה מנחה שלישית - האם העקרונות המנחים לתכנון המלחמה שונים מן המוכר. ההפתעה, התחבולה ושמירת התנופה על בסיס ניתוח הקרקע ומאפייני האויב צריכים לעמוד בליבם של התכנון ושל הביצוע של התמרון, כבעבר ואף יותר מכך. המטרה של השמדת האויב מחייבת חשיבה תחבולנית, כדי לאתר, להפתיע ולהשמיד את מרכיביו השונים. הפעלת האש, למשל, אינה צריכה להיות אך ורק בהתאם למדדים כמותיים, אלא כדי לסייע לצה"ל להתמודד עם אתגרים מבצעיים שמציב האויב. בעוד שצה"ל הוא הצד הכבד הצובר מומנטום לאט, חזבאללה זריז יותר אך לכאורה ללא עומק אסטרטגי או אנושי. מה הדרך הנכונה לעשות שימוש ביכולות האש והמודיעין של צה"ל כדי להתמודד עם מצב זה וכיצד לנצל בתמרון את יתרון "הכובד המצטבר" של צה"ל?

4. שאלה מנחה רביעית - כיצד נדע שאנחנו מוכנים? תהליך החשיבה המסודר צריך להביא, בין השאר, לאיתור חוסרים ביכולות של צה"ל, לנקודות תורפה בארגונו או באמל"ח שלו - תחומים שיש לחזק או להקים כדי להגיע לביצוע המשימה באופן המיטבי באמצעות בניין כוח מותאם. עם זאת, אסור שחוסרים אלה ואחרים יהוו סיבה או תרוץ לאי יציאה למלחמה בעת הצורך. על צה"ל להימנע מהסינדרום שאיתר הנטינגטון (בספרו *The soldier and the state*) לפיו

⁶ באופן תאורטי ייתכן להשיג זאת אם יתפרק חזבאללה מנשקו. כמובן שאם יש דרך מדינית להשיג זאת, נכון יהיה לשקול אותה כאלטרנטיבה ראויה.

⁷ חיוני שכל משימה ומטרה יוגדרו במשפטים קצרים וברורים כדי שהדין בחיוינותם יהיה ממוקד ומעשי.

"רבים מהגנרלים האמריקאים תמיד מתכוננים למלחמה, אך אף פעם אינם מוכנים לה".

הצלחה של הצבא לממש את המטרה שהוגדרה לעיל תהיה בעלת השפעות רחבות החורגות מעצם ההישגים החשובים כשלעצמם שמשמעותם הינה, דה־פקטו, הסרת האיום המרכזי ביותר על ישראל בזירה הצפונית. ניצחון במלחמה ישרת כמה אינטרסים נוספים של ישראל:

1. החלשת איראן - צבא הטרור של חזבאללה הוא "אבן הראשה" של הנוכחות האיראנית בסביבתה של ישראל והאיראנים משתמשים בו לצורכיהם גם במדינות נוספות. ללא חזבאללה כארגון המאיים על ישראל תאבד איראן חלק ניכר מיכולתה להרתיע את ישראל מלפעול נגד מערכות הגרעין שלה. ייתכן ואובדן היכולת לעשות בחזבאללה שימוש נגד ישראל לצורכי הרתעה, יביא את איראן למחשבה מחודשת לגבי רצונה להתעמת עם ישראל ואולי אף להאטת מאמץ הגרעין האיראני. אובדן חזבאללה כמכשיר במדינות אחרות יקטין אולי את השפעתה במדינות אלה.
2. חיזוק מעמדה האזורי של ישראל - מעמדה של ישראל בקרב אותן מדינות החוששות מאיראן יתחזק וייתכן שחלק מהן ירצו לתת ליחסים עם ישראל אופי פומבי ואף לשפרם. ישראל תיתפס כחזקה, יעילה ומועילה לשקט במזרח התיכון, משום שאיראן ושלוחיה הינם הכוח המערער העיקרי באזור (תורכיה נהנית ממקום שני בהקשר זה).

סיכום

הצעד הראשון והחשוב ביותר בחשיבה הצבאית הישראלית על המלחמה הבאה בלבנון צריך להיות הדיון בשאלה - לשם מה? כל יתר שלבי החשיבה והמעשה לפני המלחמה, במהלכה ולאחריה, צריכים להיות בהלימה לתשובה שתינתן לשאלה הזאת.

התשובה שהצעתי במענה לשאלה: פגיעה ביכולות חזבאללה עד כדי שלילת היכולת שלו לשקם את כוחו הצבאי ב"יום שאחרי" - תהווה הישג שיספר את מצבה הביטחוני ארוך הטווח של ישראל משום שיסיר, הלכה למעשה, את האיום המרכזי עליה בזירה הצפונית ובעקיפין תחליש את איראן.

גם אם הדרג המדיני והדרג הצבאי הבכיר יבחרו בתשובה אחרת לשאלה "לשם מה", על המטה הכללי להבטיח כי המשימות הצבאיות שיגזרו מכך יובילו למימוש המטרה שתוגדר, יהיו בנות־השגה ולא פחות מכך, בנות־מדידה ברורה. רק כך נבטיח שצה"ל יוכל לתכנן ולבצע את שנדרש ממנו - והישגיו יקלו על קבלת המחיר הגבוה של המלחמה הבאה.